

DOI: 10.15276/EJ.01.2026.13
DOI: 10.5281/zenodo.19646118
UDC: 657
JEL I23, I25, L26, G21, G22, G32, Q02

РОЗВИТОК ПІДХОДІВ ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

DEVELOPMENT OF APPROACHES TO COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF FINANCIAL STABILITY IN THE MODERN ECONOMY

Yulia O. Tymoshenko, PhD in Economics, Associate Professor
European University, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0009-0005-2107-7634
Email: y.t@e-u.edu.ua

Received 13.12.2025

Тимошенко Ю.О. Розвиток підходів до комплексної оцінки фінансової стабільності в сучасній економіці. Науково-методична стаття.

У статті обґрунтовано потребу розвитку комплексних підходів до оцінювання фінансової стабільності в умовах глобальної економічної нестабільності, посилення фінансової інтеграції та прискорення цифровізації. Показано обмеженість фрагментарних індикаторних оцінок і запропоновано логіку поєднання макроекономічного, макропруденційного й мікропруденційного вимірів із урахуванням інституційних і поведінкових чинників. Акцентовано роль макропруденційного інструментарію у стримуванні системних ризиків та підвищенні стійкості фінансового сектору. Для України відзначено значущість режиму валютного регулювання, міжнародних розрахунків і зовнішнього фінансування у 2025 р.

Ключові слова: фінансова стабільність, фінансова безпека, макропруденційна політика, системний ризик, валютне регулювання, фінансова інтеграція

Tymoshenko Yu.O. Development of Approaches to Comprehensive Assessment of Financial Stability in the Modern Economy. Scientific and methodical article.

The article substantiates the need to develop comprehensive approaches to assessing financial stability in conditions of global economic instability, strengthening financial integration, and accelerating digitalization. It shows the limitations of fragmented indicator-based assessments and proposes a logic for combining macroeconomic, macroprudential, and microprudential dimensions, taking into account institutional and behavioral factors. The role of macroprudential instruments in mitigating systemic risks and enhancing the resilience of the financial sector is emphasized. For Ukraine, the significance of the foreign exchange regulation regime, international settlements, and external financing in 2025 is highlighted.

Keywords: financial stability, financial security, macroprudential policy, systemic risk, foreign exchange regulation, financial integration

У сучасних умовах глобальної економічної нестабільності, посилення фінансової інтеграції, прискорення цифровізації та зростання частоти системних криз, проблема забезпечення фінансової стабільності набуває ключового значення для сталого розвитку національних економік. Фінансова стабільність дедалі більше розглядається не як статичний стан, а як динамічна характеристика здатності фінансової системи протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, зберігати безперервність виконання базових функцій та підтримувати економічну активність у довгостроковій перспективі. За таких умов традиційні підходи до її оцінювання, орієнтовані переважно на окремі макроекономічні чи банківські індикатори, виявляються недостатніми для своєчасної ідентифікації накопичення системних ризиків.

Актуальність досліджуваної проблеми посилюється також трансформацією глобальної фінансової архітектури, зростанням ролі міжнародних фінансових потоків, небанківського фінансового посередництва та цифрових фінансових технологій, що формують нові канали поширення ризиків і підвищують складність фінансових взаємозв'язків. У таких умовах виникає об'єктивна потреба у розвитку комплексних підходів до оцінки фінансової стабільності, які б поєднували макроекономічні, макропруденційні та мікропруденційні виміри, а також враховували інституційні та поведінкові аспекти функціонування фінансової системи.

З наукової точки зору, проблема комплексної оцінки фінансової стабільності пов'язана із необхідністю удосконалення теоретико-методологічних засад аналізу фінансових систем, розроблення інтегрованих моделей і показників, здатних відображати взаємозалежність фінансових ринків, інститутів і економічних агентів. Водночас у практичному вимірі вона тісно пов'язана з завданнями підвищення ефективності державної фінансової політики, формування адекватного інструментарію макропруденційного регулювання, запобігання фінансовим кризам та мінімізації їх соціально-економічних наслідків.

Для України зазначена проблема має особливе практичне значення з огляду на функціонування економіки в умовах військової агресії росії, підвищеної залежності від зовнішнього фінансування та необхідності підтримання макрофінансової стійкості в процесі повоєнного відновлення. У цьому контексті

розвиток підходів до комплексної оцінки фінансової стабільності виступає важливою науково-практичною передумовою обґрунтування рішень у сфері грошово-кредитної, бюджетної та макропруденційної політики, спрямованих на зміцнення фінансової безпеки та забезпечення довгострокового економічного розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблематика фінансової стабільності, економічної стійкості та інструментів її забезпечення в умовах глобалізації, підвищеної невизначеності та трансформації фінансових систем широко представлена в сучасних наукових дослідженнях. Теоретичні й емпіричні аспекти міжнародного офіційного фінансування та антикризової підтримки держав ґрунтовно проаналізовано у працях С. Хорна, К. Рейнхарт і К. Требеша [1], де акцент зроблено на ролі торговельних і фінансових зв'язків у формуванні потоків суверенної допомоги. Питання адаптації бюджетної системи та фінансової політики України до трансформацій економічного середовища досліджуються у роботах Н. Прокопенка, А. Тимошенка, П. Фененка та А. Кучерявого [2, 12]. Особливості функціонування банківської системи та управління фінансовими ризиками в умовах підвищеної нестабільності висвітлено у працях В. Мирончука та І. Шепеля [3], тоді як вплив політичної невизначеності та схильності до ризику на кредитні ризики банків проаналізовано Дж. Яо, Ю. Чжаном і Х. Лі [5]. Значний внесок у дослідження фінансових інструментів забезпечення економічної безпеки підприємств зроблено Ю. Гудзем, А. Шостаковською, Ю. Майстренком і А. Козинцем [4, 6], а проблеми врахування глобалізаційних ризиків у формуванні інвестиційних стратегій розглянуто у працях К. Сафарлі, С. Колача, М. Живка та О. Вольського [7, 8]. Окремі аспекти державної фінансової політики, розвитку малого й середнього бізнесу та цифровізації фінансового сектору висвітлено в роботах О. Гука, Л. Федевич, М. Ливдара, Л. Бушовської та А. Близнюк [9, 11, 13], що водночас актуалізує потребу подальшого розвитку комплексних підходів до оцінки фінансової стабільності з урахуванням взаємодії макроекономічних, макропруденційних та інституційних чинників.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Попри значний обсяг наукових досліджень, присвячених фінансовій стабільності, у сучасній економічній літературі зберігається низка невирішених аспектів, що ускладнюють формування цілісної системи її оцінювання. Переважна частина наявних підходів орієнтована на аналіз окремих сегментів фінансової системи або ґрунтується на обмеженому наборі кількісних макроекономічних показників, що не дає змоги повною мірою врахувати складні взаємозалежності між фінансовими інститутами, ринками та економічними агентами. У результаті системні ефекти та кумулятивні ризики залишаються недостатньо ідентифікованими в межах традиційних аналітичних моделей.

Водночас у наукових дослідженнях недостатньо розробленими залишаються методологічні підходи до інтеграції макроекономічних, макропруденційних і мікропруденційних індикаторів у єдину аналітичну рамку, здатну відображати як загальносистемні, так і індивідуальні ризики фінансової системи. Обмежено представленим є також аналіз якісних складових фінансової стабільності, зокрема інституційної спроможності органів регулювання, рівня довіри до фінансової системи, стабільності очікувань економічних агентів і впливу поведінкових факторів на формування фінансових дисбалансів.

Окремої уваги потребує проблема адаптації підходів до оцінювання фінансової стабільності до умов зтяжної макроекономічної нестабільності та високої мінливості зовнішнього середовища, за яких стандартні індикатори та прогностичні інструменти демонструють обмежену аналітичну спроможність. У національному контексті додатковою невирішеною складовою залишається обґрунтування критеріїв комплексної оцінки фінансової стабільності з урахуванням впливу зовнішньої фінансової підтримки, режиму валютного регулювання та специфіки функціонування фінансової системи в умовах підвищеної зовнішньої невизначеності.

Метою статті є розвиток теоретико-методологічних підходів до комплексної оцінки фінансової стабільності в сучасній економіці шляхом поєднання макроекономічних, макропруденційних і мікропруденційних вимірів аналізу. Досягнення поставленої мети передбачає ідентифікацію ключових чинників фінансової стабільності в умовах глобальної турбулентності та воєнних викликів, обґрунтування ролі макропруденційної політики у запобіганні накопиченню системних ризиків, а також визначення напрямів удосконалення аналітичного інструментарію оцінювання фінансової стабільності з урахуванням специфіки національної фінансової системи та сучасних геофінансових тенденцій.

Виклад основного матеріалу дослідження

Глобальні тенденції істотно впливають на переосмислення концептуальних засад фінансової стабільності та фінансової безпеки держави. У сучасних умовах зростає об'єктивна потреба в заміні традиційних підходів державного регулювання економічних інститутів і відносин, вибудованих за жорстким ієрархічним принципом, на більш гнучкі форми управління, які відображають соціально-мережевий характер сучасного світу [6]. Такі трансформації зумовлюють необхідність не формального, а якісного оновлення методологічних підходів до оцінювання як фінансової стабільності, так і фінансової безпеки.

До недавнього часу основним наслідком глобалізації, що безпосередньо впливав на стан національної економічної безпеки, виступала транснаціоналізація економічної діяльності [11]. Вона ускладнювала

контроль за функціонуванням транснаціональних компаній з боку національних регуляторів, а також процеси оцінювання, прогнозування та нейтралізації зовнішніх негативних ефектів. Водночас подальший розвиток глобалізаційних процесів призвів до глибоких змін у структурі соціальних, економічних і політичних відносин як на загальносвітовому рівні, так і в межах національної економіки.

Зростання взаємопов'язаності національних економік спричинило не лише розширення можливостей економічного розвитку, а й посилення негативних ефектів, серед яких у фінансовій сфері найбільш значущими є швидкість поширення кризових явищ та глибина їх впливу. Саме ці характеристики зумовлюють підвищену вразливість фінансових систем до зовнішніх і внутрішніх криз, що яскраво проявлялося під час глобальних і регіональних кризових періодів 2008, 2014 та 2020 років і продовжує впливати на функціонування світової економіки в сучасних умовах.

Слід зазначити, що в умовах розвитку глобалізаційних процесів, незмінним світовим трендом залишається потреба у розвитку цифрових технологій у фінансовій сфері, здатних забезпечувати безперервність розрахункових операцій та стабільне функціонування фінансових взаємодій між економічними суб'єктами [13]. Водночас, у поточних геоекономічних умовах проблематика національної безпеки виходить на перший план унаслідок підвищення фінансових і макроекономічних ризиків, спричинених ескалацією воєнної нестабільності в Європі та загостренням економічного й політичного протистояння на глобальному рівні.

Вплив світової фінансової системи як зовнішнього чинника на національну фінансову безпеку держав реалізується насамперед через фінансові механізми та управління міжнародними фінансовими потоками [10, 12]. Так, посилення інтеграції у світову фінансову систему за відсутності достатніх внутрішніх компенсаторних механізмів, підвищує інституційну чутливість національних фінансових систем до зовнішніх криз. Це впливає насамперед на ті складові фінансової безпеки, що мають якісний, а не кількісний характер, і пов'язані з рівнем довіри, стійкістю очікувань та ефективністю регуляторних рішень [9]. У результаті зростає ймовірність ескалації зовнішніх викликів у реальні загрози фінансовій стабільності, що є типовим для малих відкритих економік у середовищі підвищеної зовнішньої вразливості.

У сучасному світі дедалі більшого значення набувають процеси глокалізації, які відображають адаптацію глобалізаційних процесів до локальних умов і трансформацію регіональної специфіки під впливом інтенсивного поширення глобальних стандартів [7]. Усупереч очікуванням щодо зникнення регіональних відмінностей, глобалізація сприяє їх збереженню та навіть посиленню. У науковому дискурсі глокалізація розглядається як нова світоглядна парадигма, що відображає прагнення до динамічної рівноваги між глобальним і локальним рівнями, досягнення якої відбувається з різною швидкістю у різних сферах суспільного життя [1, 10]. З позицій фінансової безпеки доцільно трактувати глокалізацію як нову соціально-економічну парадигму, засновану на мережевій структурі економічних і фінансових відносин, у межах якої мають оцінюватися виклики та загрози національній фінансовій стабільності.

З метою регулювання та зрівноваження глобальної фінансової системи сформовано розгалужену мережу міжнародних організацій, що здійснюють координацію економічних відносин і мають суттєвий політичний вплив на процеси прийняття рішень (Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Банк міжнародних розрахунків, Організація економічного співробітництва та розвитку, Рада з фінансової стабільності і т.д.). У цьому контексті економічна глобалізація постає не лише як економічний, а й як політико-інституційний проєкт, ініційований транснаціональними акторами, наднаціональними інститутами та міждержавними коаліціями, що визначають правила функціонування світової фінансової системи.

Ретроспективний аналіз міжнародних механізмів фінансової підтримки свідчить, що держави та наднаціональні інституції найбільш активно надають фінансову підтримку одна одній у періоди кризових потрясінь. У 1990-х роках ХХ століття сформувався ключовий чинник, який визначає напрями та обсяги суверенної фінансової підтримки, – торговельні й фінансові взаємозв'язки між країнами. Антикризова допомога, як правило, зумовлюється прагненням мінімізувати потенційні втрати власної економіки у випадках, коли негативні побічні ефекти кризи в іншій державі можуть мати істотний вплив через тісні банківські, інвестиційні або торговельні канали.

За наявності значної фінансової та торговельної взаємозалежності у країні-кредитора формується економічний стимул до надання так званих «рятівних» позик уряду держави, що перебуває у кризі. Згідно з емпіричними результатами, отриманими у дослідженнях К. Рейнхарт, К.Требеш та С. Хорн, збільшення частки країни-реципієнта у зовнішньоторговельному обороті донора на 1% асоціюється зі зростанням обсягу наданої їй фінансової допомоги приблизно на 0,4% [1]. Водночас із збільшенням географічної та культурної дистанції між країнами, ймовірність надання «рятівного» фінансування істотно знижується, що свідчить про прагматичний характер міждержавного кредитування, зумовлений насамперед економічними та політичними інтересами кредитора, а не мотивами альтруїзму чи абстрактної міждержавної солідарності.

Питання ефективності міжнародної фінансової допомоги та ризиків, пов'язаних із її наданням, упродовж тривалого часу залишаються предметом наукових дискусій. Критичні підходи наголошують, що реалізація масштабних антикризових програм за участю Міжнародний валютний фонд може підвищувати ризики суверенних дефолтів, оскільки нарощування державного боргу за рахунок зовнішніх кредитів

посилює фінансову залежність окремих країн та обмежує їх фіскальний простір у середньо- та довгостроковій перспективі [2]. Крім того, існує ризик витіснення приватних інвестицій, що може негативно позначитися на процесах нагромадження капіталу в реальному секторі економіки.

Окрему увагу в науковій літературі приділено проблемі морального ризику: анонсування масштабних програм державної та міжнародної фінансової підтримки здатне формувати у приватних інвесторів занижене сприйняття ризиків і стимулювати надмірно ризиковану поведінку [3]. Це ускладнює об'єктивну оцінку фінансової стійкості економічних систем і підвищує вразливість фінансових ринків до майбутніх шоків.

З урахуванням сучасних геофінансових тенденцій актуалізується необхідність перегляду пріоритетів міжнародного фінансового співробітництва з позицій забезпечення національної фінансової стабільності. У цьому контексті особливого значення набувають питання диверсифікації джерел міжнародного фінансування, розширення кола партнерів економічного співробітництва, а також оптимізації валютної структури зовнішніх запозичень як елементів зниження зовнішньої фінансової вразливості та підвищення адаптивності національної фінансової системи до глобальних кризових впливів.

Варто відмітити, що складнощі у здійсненні міжнародних розрахунків в Україні в умовах воєнного стану та високої зовнішньої невизначеності, є одним із практичних викликів національній фінансовій безпеці, оскільки впливають на виконання контрактів із зовнішніми контрагентами та підвищують чутливість до ризиків ліквідності й операційних затримок. Паралельно з цим діє режим валютних та капітальних обмежень, який поступово пом'якшується: зокрема, НБУ запроваджував пакети валютної лібералізації у травні 2024 р. та травні 2025 р. як елемент підтримки економічної активності за умови стримування непродуктивного відпливу капіталу [14].

Попри зростання уваги до альтернативних валют у міжнародних платежах, домінування долара США та євро у глобальній платіжній інфраструктурі зберігається. За оцінками Федеральної резервної системи США, частка долара в міжнародних платежах (за даними SWIFT) становить близько 50% і в останні роки навіть дещо зросла. На цьому фоні інтернаціоналізація юаня залишається відносно обмеженою: за даними SWIFT RMB Tracker, частка RMB у глобальних платежах за вартістю у 2025 р. коливалася, зокрема, на рівні 2,88% (червень 2025 р.) та 3,17% (вересень 2025 р.) [15].

Технічно значна частина транскордонних операцій у ключових резервних валютах реалізується через кореспондентські мережі банків та інфраструктуру міжнародних повідомлень, що підвищує значущість доступу до надійних платіжних каналів і комплаєнс-процедур. У такій конфігурації ризиків макрофінансова стійкість значною мірою залежить від здатності держави підтримувати достатній рівень міжнародних резервів і забезпечувати прогнозованість валютного ринку: за попередніми даними НБУ, міжнародні резерви України у 2025 році зросли більш ніж на 30% і станом на 1 січня 2026 р. становили 57,3 млрд дол. США.

Важливим практичним аспектом для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності є поетапна адаптація режиму валютного регулювання до потреб експорту та обслуговування легітимних зовнішніх зобов'язань бізнесу. Зокрема, НБУ зазначив про наміри подальшого «цільового» пом'якшення воєнних валютних обмежень; у публічних оцінках зазначалося, що понад 800 компаній скористалися попередніми послабленнями, з яких близько 500 – у частині репатріації дивідендів, а близько 300 – для обслуговування зовнішніх кредитів.

З позицій фінансової безпеки актуалізується диверсифікація джерел офіційного фінансування та підтримання стійкості бюджетного контуру, оскільки це прямо впливає на платоспроможність держави та довіру до фінансової системи. За даними Міністерства фінансів України, у 2025 році було залучено 52,4 млрд дол. США зовнішнього фінансування [16].

У звітах з глобальної фінансової стабільності за 2025 рік фахівці Міжнародного валютного фонду відзначали нерівномірність відновлення економічних суб'єктів як між країнами, так і всередині них. Ризики платоспроможності зберігалися в усіх сегментах економіки. Загрози світовій фінансовій стабільності були пом'якшені завдяки комплексу заходів, реалізованих урядами та міжнародними організаціями, водночас основним чинником ризику залишався ціновий тиск, рівень якого виявився суттєво вищим за попередні очікування [17].

Відповідно до підходу Міжнародного валютного фонду вплив різних видів економічної політики на забезпечення національної фінансової безпеки доцільно представити у вигляді системи взаємопов'язаних каналів (рис. 1).

Інструменти макропруденційної політики та їхні ефекти узагальнено в табл. 1.

У практиці центрального банку широко застосовуються макропруденційні інструменти, зокрема контрциклічний буфер капіталу, нормативні вимоги до співвідношення вартості активу та суми кредиту, гранично допустиме боргове навантаження, нормативні вимоги до співвідношення заборгованості та доходу, буфер системної значущості, а також розрахункові показники стандартного ризику. Наряду із цим використовуються мікропруденційні інструменти, серед яких обмеження активних ризикових банківських операцій, вимоги до ліквідності (норматив покриття ліквідності, норматив чистого стабільного фондування) та інші регуляторні заходи [19].

Рисунок 1. Макроекономічна, макропруденційна та мікропруденційна політика в системі забезпечення національної фінансової безпеки

Джерело: складено автором за матеріалами [17]

Таблиця 1. Інструменти макропруденційної політики та їх ефекти

Інструмент	Ефект
Інструменти управління ризиками змішаної природи	
Контрциклічні буфери капіталу	Підвищення стійкості банківської системи
Секторальні вимоги до капіталу	Збільшення капіталу, необхідного для покриття ризиків у капіталі
Норми резервування	Підвищення стійкості банків, для яких встановлюється додаткове резервування під конкретні економічні ризики
Резерви ліквідності	Забезпечення стійкості до системних ризиків ліквідності шляхом запровадження вимог до рівня буферів ліквідності
Обмеження граничного боргового навантаження позичальників	Підвищення стійкості банків за рахунок обмеження співвідношення суми кредиту до вартості застави, а також обмеження співвідношення щомісячних кредитних платежів до річного доходу позичальника
Інструменти управління кроссекторальними ризиками	
Докапіталізація системно значущих банків	Підвищення стійкості системно важливих банків та обмеження ефекту поширення ризиків
Використання централізованих контрагентів	Зниження взаємопов'язаності фінансової системи та ймовірності фінансового зараження; централізація системи управління ризиками й обмеження трансакційних витрат
Капітальні нарахування на операції з кредитними деривативами	Урахування ризиків невиконання зобов'язань за позабалансовими деривативними контрактами, зокрема тими, що не проходять централізований кліринг
Премії за строковими депозитами, чутливими до системного ризику	Встановлення премій до строкових вкладів з урахуванням системного ризику та взаємозалежності банків

Джерело: складено автором за матеріалами [18]

У контексті дотримання балансу між цілями монетарної та фінансової стабільності важливим завданням є забезпечення раціонального й ефективного розподілу фінансових ресурсів в економіці. Кредитні ресурси доцільно спрямовувати насамперед на підтримку конкурентоспроможних економічних агентів і суб'єктів господарювання, спроможних забезпечити стійкий розвиток та підвищення загальної ефективності економічної системи.

Висновки

Комплексна оцінка фінансової стабільності в сучасній економіці має ґрунтуватися на системному підході, який поєднує макроекономічні, макропруденційні та мікропруденційні інструменти регулювання й ураховує глибокі трансформації глобального фінансового середовища. На відміну від традиційних підходів, зосереджених переважно на окремих кількісних індикаторах, комплексний підхід забезпечує цілісне бачення фінансової стабільності як динамічного стану, що формується під впливом структурних, інституційних і поведінкових чинників. Це дозволяє більш адекватно відобразити реальні ризики та вразливості фінансових систем у умовах зростаючої взаємозалежності національних економік.

Проведений аналіз глобалізаційних і глокалізаційних процесів засвідчив, що посилення міжнародних фінансових зв'язків одночасно розширює можливості економічного розвитку та підвищує швидкість і глибину поширення кризових шоків. За таких умов особливого значення набуває здатність держави формувати внутрішні компенсаторні механізми фінансової стійкості, зокрема через ефективну макропруденційну політику та узгодженість дій у межах монетарного й фінансового регулювання. Саме координація різних рівнів економічної політики створює передумови для обмеження системних ризиків і запобігання ескалації зовнішніх викликів у масштабні фінансові кризи.

У дослідженні доведено, що макропруденційні інструменти відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності, оскільки спрямовані на нейтралізацію проциклічних ефектів і зниження взаємопов'язаності фінансових інститутів. Їх застосування сприяє підвищенню стійкості банківської системи, зміцненню довіри економічних агентів та формуванню більш збалансованого розподілу фінансових ресурсів в економіці. Водночас ефективність такого інструментарію значною мірою залежить від адаптивності регуляторних рішень до фаз економічного циклу та специфіки національної фінансової системи.

Особливу увагу приділено сучасним викликам фінансовій стабільності України, пов'язаним із військовою агресією росії, функціонуванням валютних обмежень і залежністю від зовнішніх джерел фінансування. Аналіз актуальних емпіричних даних свідчить, що підтримка достатнього рівня міжнародних резервів, поетапна валютна лібералізація та диверсифікація джерел офіційного фінансування є критично важливими чинниками збереження макрофінансової стійкості. У цьому контексті комплексна оцінка фінансової стабільності виступає не лише аналітичним інструментом, а й основою для формування зважених управлінських рішень у сфері фінансової безпеки.

Таким чином, розвиток підходів до комплексної оцінки фінансової стабільності, можна розглядати як необхідну передумову забезпечення економічної стійкості держави в умовах глобальної турбулентності та воєнних викликів. Запропонована логіка системного поєднання макроекономічних і пруденційних інструментів створює підґрунтя для підвищення адаптивності фінансової системи, зміцнення довіри до неї та формування стійкої моделі фінансового розвитку, здатної підтримувати відновлення й довгострокове зростання національної економіки.

Abstract

The relevance of the topic is determined by the deepening of global economic instability, increased financial integration, the transformation of the global financial architecture, and the growing role of systemic risks in the development of national economies. Events in recent years have shown that financial stability cannot be viewed as a static state or the result of individual macroeconomic factors. It is shaped by the high interdependence of financial markets, institutions, and economic agents, the accelerated digitalization of financial services, the intensification of international financial flows, and increased sensitivity to external shocks. Under such conditions, traditional approaches to assessing financial stability, which are based on a limited set of indicators or analysis of individual segments of the financial system, prove insufficient for the timely detection of accumulating systemic imbalances and risks.

The aim of the article is to develop approaches to comprehensive assessment of financial stability in the modern economy based on a combination of macroeconomic, macroprudential, and microprudential dimensions of analysis. The study substantiates the feasibility of transitioning from fragmented assessment models to an integrated analytical framework capable of reflecting the interdependence of financial institutions, markets, and economic agents, as well as taking into account institutional and behavioral factors. A comparative analysis of traditional and modern approaches shows that modern models of financial stability assessment are focused not only on recording the current state of the financial system, but also on identifying risk transmission channels, procyclical effects, and potential points of systemic vulnerability.

An analysis of scientific approaches and financial regulation practices has allowed us to identify key results that can be achieved by applying a comprehensive approach to assessing financial stability: improving the quality of early diagnosis of systemic risks, enhancing the resilience of the financial sector through the use of macroprudential instruments, ensuring the consistency of monetary and financial policies, rationalizing the allocation of financial resources in the economy, and increasing the adaptability of the financial system to changes in the external environment. As a result, a comprehensive assessment of financial stability is an important analytical and practical tool for formulating sound management decisions aimed at ensuring the stable functioning of the financial system and long-term economic development.

Список літератури:

1. Horn S., Reinhart C. M., Trebesch C. Coping with Disasters: Two Centuries of International Official Lending. NBER Working Paper. 2020. № 27343. June. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w27343/w27343.pdf.
2. Прокопенко Н.С., Тимошенко А.О., Фененко П.О., Кучерявий А.М. Адаптація бюджетної системи України до трансформації в економічному середовищі. Економіка і управління. 2021. № 2. С. 107-118.
3. Прокопенко Н., Мирончук В., Шепель І. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. № 41. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-41-33.

4. Гудзь Ю., Шостаковська А., Майстренко Ю., Козинець А. Фінансові інструменти забезпечення економіко-екологічної безпеки підприємств. Сталий розвиток економіки. 2025. № 5 (56). С. 87-92. DOI: 10.32782/2308-1988/2025-56-12.
5. Yao J., Zhang Y., Li H. The impact of policy uncertainty and risk-taking on bank credit risk: Evidence from emerging markets. *Emerging Markets Review*. 2025. Vol. 64. Article 101959. DOI: 10.1016/j.ememar.2024.101959.
6. Гудзь Ю.Ф., Шостаковська А.В., Котвицька Н. М., Майстренко Ю.В., Козинець А. О. Стратегічне управління економіко-екологічною безпекою як фактор конкурентоспроможності підприємства. Актуальні питання економічних наук. 2025. № 15. DOI: 10.5281/zenodo.17159577.
7. Safarli C., Kolach S., Zhyvko M., Volskyi O., Bobro N. The impact of globalization on the formation and implementation of international investment strategies. *Economic Affairs*. 2024. Vol. 69 (03). P. 1415-1422. DOI: 10.46852/0424-2513.4.2024.25.
8. Safarli C., Kolach S., Zhyvko M., Volskyi O., Bobro N. Considering globalisation risks in the formation and implementation of international investment strategies. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*. 2024. Vol. 22 (2). P. 100284-100293. DOI: 10.57239/PJLSS-2024-22.2.00776.
9. Тимошенко Ю.О. Цифрові фінансові технології у структурі банківської системи України. Наукові перспективи. 2025. № 10 (64). С. 657-669. DOI: 10.52058/2708-7530-2025-10(64)-657-669.
10. Тимошенко А.О. Фіскальна політика України: реалії сьогодення і потреби суспільства в умовах ведення бізнесу на міжнародних ринках. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 3. С. 77-85.
11. Гук О., Федевич Л., Ливдар М., Бушовська Л., Близнюк А. Оцінювання ефективності державної політики розвитку малого й середнього бізнесу: фінансовий аспект. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2024. № 1 (54). С. 174-187. DOI: 10.55643/fcaptr.1.54.2024.4265.
12. Тимошенко Ю.О. Економічна стійкість держави в умовах кризових викликів. *Modern Science: Research, Economy and Innovation. Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference*. Zagreb, Croatia. October 22-24, 2025. P. 71-74. DOI: 10.70286/isu-22.10.2025.002.
13. Bobro N. Strategic management of the university's economic sustainability. *Sustainable Development of Economy*. 2025. № 1 (52). С. 34-41. DOI: 10.32782/2308-1988/2025-52-5.
14. Валютна лібералізація триває: НБУ впроваджує найбільший пакет пом'якшення валютних обмежень з початку повномасштабної війни URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/valyutna-liberalizatsiya-trivaye-nbu-vprovadjuje-naybilshiy-paket-pomyakshennya-valyutnih-obmejen-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-viyeni>.
15. RMB Tracker. July 2025. URL: https://www.swift.com/sites/default/files/files/rmb-tracker_july-2025.pdf.
16. Міжнародні резерви України зросли упродовж 2025 року на понад 30%. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-ukrayini-zrosli-uprodovj-2025-roku-na-ponad-30-do-573-mlrd-dol-ssha>.
17. Ukraine prepares to ease wartime capital controls further to help exporters. URL: <https://www.reuters.com/markets/currencies/ukraine-prepares-ease-wartime-capital-controls-further-help-exporters-2025-03-20>.
18. In 2025 Ukraine's Ministry of Finance secured 524 billion in external financing. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/in_2025_ukraines_ministry_of_finance_secured_524_billion_in_external_financing_more_than_70_of_which_came-from-revenues-generated-by-frozen-russian-assets-5520.
19. Global Financial Stability Report. October 2025. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/publications/gfsr/issues/2025/10/14/global-financial-stability-report-october-2025>.

References:

1. Horn, S., Reinhart, C. M., & Trebesch, C. (2020). Coping with disasters: Two centuries of international official lending. NBER Working Paper, No. 27343. Retrieved from https://www.nber.org/system/files/working_papers/w27343/w27343.pdf [in English].
2. Prokopenko, N.S., Tymoshenko, A.O., Fenenko, P.O., & Kucheriavyyi, A.M. (2021). Adaptation of Ukraine's budgetary system to transformations in the economic environment. *Ekonomika i upravlinnia*, 2, 107-118 [in Ukrainian].
3. Prokopenko, N., Myronchuk, V., & Shepel, I. (2022). Principles of functioning of the banking system of Ukraine under wartime conditions. *Ekonomika ta suspilstvo*, 41. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-41-33 [in Ukrainian].
4. Hudz, Yu., Shostakovska, A., Maistrenko, Yu., & Kozynets, A. (2025). Financial instruments for ensuring economic and environmental security of enterprises. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 5(56), 87-92. DOI: 10.32782/2308-1988/2025-56-12 [in Ukrainian].
5. Yao, J., Zhang, Y., & Li, H. (2025). The impact of policy uncertainty and risk-taking on bank credit risk: Evidence from emerging markets. *Emerging Markets Review*, 64, Article 101959. DOI: 10.1016/j.ememar.2024.101959 [in English].

6. Hudz, Yu.F., Shostakovska, A.V., Kotvytska, N.M., Maistrenko, Yu.V., & Kozynets, A.O. (2025). Strategic management of economic and environmental security as a factor of enterprise competitiveness. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, 15. DOI: 10.5281/zenodo.17159577 [in Ukrainian].
7. Safarli, C., Kolach, S., Zhyvko, M., Volskyi, O., & Bobro, N. (2024). The impact of globalization on the formation and implementation of international investment strategies. *Economic Affairs*, 69(3), 1415-1422. DOI: 10.46852/0424-2513.4.2024.25 [in English].
8. Safarli, C., Kolach, S., Zhyvko, M., Volskyi, O., & Bobro, N. (2024). Considering globalisation risks in the formation and implementation of international investment strategies. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 22(2), 100284-100293. DOI: 10.57239/PJLSS-2024-22.2.00776 [in English].
9. Tymoshenko, Yu.O. (2025). Digital financial technologies in the structure of the banking system of Ukraine. *Naukovi perspektyvy*, 10(64), 657-669. DOI: 10.52058/2708-7530-2025-10(64)-657-669 [in Ukrainian].
10. Tymoshenko, A.O. (2017). Fiscal policy of Ukraine: Current realities and social needs in the context of doing business in international markets. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, 3, 77-85 [in Ukrainian].
11. Huk, O., Fedevych, L., Lyvdar, M., Bushovska, L., & Blyzniuk, A. (2024). Assessing the effectiveness of state policy for small and medium-sized business development: Financial aspect. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 1(54), 174-187. DOI: 10.55643/fcaptp.1.54.2024.4265 [in Ukrainian].
12. Tymoshenko, Yu.O. (2025). Economic resilience of the state under crisis challenges. In *Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference "Modern Science: Research, Economy and Innovation"* (pp. 71-74). Zagreb, Croatia. DOI: 10.70286/isu-22.10.2025.002 [in Ukrainian].
13. Bobro, N. (2025). Strategic management of the university's economic sustainability. *Sustainable Development of Economy*, 1(52), 34-41. DOI: 10.32782/2308-1988/2025-52-5 [in English].
14. Currency liberalization continues: The NBU implements the largest package of easing currency restrictions since the beginning of the full-scale war. (2026). Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/valyutna-liberalizatsiya-trivaye-nbu-vprovadjuje-naybilshiy-paket-pomyakshennya-valyutnih-obmejen-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-viyni> [in Ukrainian].
15. RMB Tracker. (2025, July). Retrieved from https://www.swift.com/sites/default/files/files/rmb-tracker_july-2025.pdf [in English].
16. Ukraine's international reserves increased by more than 30% during 2025. (2026). Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-ukrayini-zrosli-uprodovj-2025-roku-na-ponad-30-do-573-mlrd-dol-ssha> [in Ukrainian].
17. Ukraine prepares to ease wartime capital controls further to help exporters. (2025). Reuters. Retrieved from: <https://www.reuters.com/markets/currencies/ukraine-prepares-ease-wartime-capital-controls-further-help-exporters-2025-03-20> [in English].
18. In 2025 Ukraine's Ministry of Finance secured 524 billion in external financing. (2026). Retrieved from: https://mof.gov.ua/uk/news/in_2025_ukraines_ministry_of_finance_secured_524_billion_in_external_financing_more_than_70_of_which_came_from_revenues_generated_by_frozen_russian_assets-5520 [in English].
19. International Monetary Fund. (2025). *Global Financial Stability Report: October 2025*. Retrieved from: <https://www.imf.org/en/publications/gfstr/issues/2025/10/14/global-financial-stability-report-october-2025> [in English].

Посилання на статтю:

Тимошенко Ю.О. Розвиток підходів до комплексної оцінки фінансової стабільності в сучасній економіці / Ю.О. Тимошенко // *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. – 2026. – № 1 (35). – С. 132-139. – Режим доступу: <https://economics.net.ua/ejopu/2026/No1/132.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.01.2026.13. DOI: 10.5281/zenodo.19646118.

Reference a Journal Article:

Tymoshenko Yu.O. *Development of Approaches to Comprehensive Assessment of Financial Stability in the Modern Economy* / Yu.O. Tymoshenko // *Economic journal Odessa polytechnic university*. – 2026. – № 1 (35). – P. 132-139. – Retrieved from: <https://economics.net.ua/ejopu/2026/No1/132.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.01.2026.13. DOI: 10.5281/zenodo.19646118.

